

Ergonomi i barnehagen

Bacheloroppgave

Therese Kirknes Bromset – Kandidatnummer 231

Emnekode: BAC- HO02

Veiledere: Olav Bjarne Lysklett og Ellen Buaas Holst

Dronning Mauds Minne Høgskole

Hovedmodell

Fordypningsenhet – Fysisk fostring

Trondheim, april 2014

1.0 Innledning	2
1.1. Bakgrunn for oppgaven.....	2
1.2 Problemstilling	2
2.0 Teori.....	3
2.1 Hva er ergonomi?.....	3
2.2 Ergonomi i barnehagen.....	3
2.3 Prosjektet "La mæ få klar det sjøl! Når pedagogikk og ergonomi går hånd i hånd".....	3
2.4 Hverdagssituasjoner.....	4
2.5 Barns mestring	6
2.6 Personalet og voksenrollen.....	6
2.7 Foreldresamarbeid.....	7
2.8 Barns motoriske utvikling.....	8
3.0 Metode.....	9
3.1 Kvantitativ og kvalitativ metode.....	9
3.2 Presentasjon av metoden.....	9
3.3 Innsamlingsstrategi.....	9
3.4 Material.....	10
3.5 Prosedyre.....	11
3.6 Ethiske prinsipper.....	11
3.7 Metodekritikk.....	12
4.0 Presentasjon av funn.....	13
4.1 Ergonomibegrepet	13
4.2 Verneutstyr.....	13
4.3 Barns mestring og tidsbegrepet	13
4.4 Personalets rolle og holdninger.....	15
4.5 Foreldresamarbeid.....	15
5.0 Drøfting.....	17
5.1 Verneutstyr.....	17
5.2 Barns mestring og selvstendighet.....	17
5.3 Voksenrollen.....	20
5.4 Foreldresamarbeid.....	20
6.0 Konklusjon/Oppsummering	22
7.0 Litteraturliste	23
8.0 Vedlegg.....	24
8.1 Intervjuguide til barnehagelærer og barne og ungdomsarbeider	24
8.2 Intervjuguide til enhetsleder ved barnehagen.....	25

1.0 Innledning

1.1. Bakgrunn for oppgaven

I 2010 hadde Trondheim kommune et prosjekt som omhandlet ergonomi og pedagogikk i barnehagen. Prosjektet ble kalt "la mæ få klar det sjøl- ergonomi og pedagogikk går hånd i hånd". Utgangspunktet for prosjektet var en økende etterspørsel etter ergonomiundervisning og arbeidsplassvurderinger. Prosjektet satte fokus på hvordan barn kan mestre ulike hverdagssituasjoner ved å klare ulike aktiviteter selv, og hvordan dette kan bidra til en bedre helse hos personalet og en større selvstendighet hos barn.

På denne tiden arbeidet jeg som ufaglært assistent på en 3-6 års avdeling i en barnehage som var med i dette prosjektet. Denne deltakelsen gav meg ny kunnskap om temaet. Jeg fikk en bred innsikt i hvordan personalet gjennom tilrettelegging for barns mestring kan være med på å øke barns selvstendighet, samt bedre arbeidsforholdene for personalet ved ergonomisk arbeid. Jeg fikk være med på å se en endring hos både barn og personalet. Barna som vi tidligere hadde hjulpet med det meste, stod frem som kompetente og selvstendige barn. Personalet på avdelingen fikk mer tid og forståelse for hvordan de kunne støtte barna til økt mestring gjennom hverdagsaktivitetene i barnehagen. Konradsen, Nervik, Skjølsvold og Stenset (2013) hevder at "barna får gode forutsetninger for utvikling og læring gjennom å klare mest mulig selv i alle de situasjonene de er oppe i løpet av hverdagen i barnehagen, og de ansatte kan bedre sin helse ved å unngå belastninger (s.12).

I løpet av mine tre praksisperioder ved høgskolen Dronning Maud Minne opplevde jeg ikke den samme satsningen på ergonomi og pedagogikk. Noen av faktorene til dette kan skyldes både manglende organisering, utstyr, og personalets syn på barn. Dette inspirerte meg til å fordype meg i temaet. Gjennom denne oppgaven har jeg fått anledning til å sette meg grundigere inn i tematikken, og se hvordan teori og praksis henger sammen. I min kommende yrkesrolle som barnehagelærer ser jeg det som min oppgave å holde fokus på dette emnet.

1.2 Problemstilling

Med bakgrunnen i dette valgte jeg følgende problemstilling:

"Hvordan jobber en småbarnsavdeling i *en* barnehage med ergonomi i hverdagssituasjoner?"

2.0 Teori

I dette kapittelet vil jeg presentere teori som er relevant for problemstillingen. Det er denne teorien, samt resultater/funn som vil danne grunnlaget for drøftingen senere i oppgaven. Til å begynne med vil jeg definere begrepet ergonomi. Deretter vil jeg belyse fra kapittel 2.2 til og med 2.8 sentrale områder som støtter oppunder oppgavens sentrale tema.

2.1 Hva er ergonomi?

Ordet ergonomi kommer fra de to greske ordene "ergo" og "nomos". "Ergo" har med arbeid å gjøre, og "nomos" har med lov å gjøre. Ergonomi handler om samspillet mellom mennesker og teknologi. "Målet med ergonomi er at alle mennesker skal bli gitt like muligheter til å utnytte sine evner og sin kapasitet på en best mulig måte uten at det oppstår helsemessige ulemper" (Konradsen, Nervik, Skjølsvold og Stenset, 2013, s.11). I barnehagesammenheng vil dette handle mye om organiseringen og de ulike hjelpemidlene som finnes for personalet.

2.2 Ergonomi i barnehagen

En god ergonomi på en arbeidsplass handler mye om organisering. Arbeidet bør være gjennomtenkt/ godt organisert, og i en barnehage er hjelpemidler en sentral faktor for det ergonomiske arbeidet. Det er også hjemlet i loven at hjelpemidler skal stilles til disposisjon. Konradsen, Nervik, Skjølsvold og Stenset (2013) omtaler hjelpemidler som verneutstyr. De hevder at det må sees på som verneutstyr på grunn av at det skal verne mot det de omtaler for den langsomme ulykken. Den langsomme ulykken handler om det som plager/ sykdommer som oppstår på lang sikt (s.77).

Av helsemessige årsaker skal arbeidsgiver være opptatt av ansattes arbeidsmiljø (Odd, 2008), s.41). I arbeidsmiljøloven §- 4.4 står det at "arbeidsplassen skal innredes og utformes slik at arbeidstaker unngår uheldige fysiske belastninger. Nødvendige hjelpemidler skal stilles til arbeidstakers disposisjon. Det skal legges til rette for variasjon i arbeidet og for å unngå tunge løft og ensformig gjentakelsesarbeid" (Arbeidsmiljøloven, 2006, § 4-4). Dette sitatet viser at enhetsleder ved barnehagen er pliktig til å følge loven med tanke på å tilby personalet nødvendige hjelpemidler som kan bedre de ergonomiske arbeidsforholdene deres.

2.3 Prosjektet "La mæ få klar det sjøl! Når pedagogikk og ergonomi går hånd i hånd"

Som nevnt innledningsvis var "la mæ få klar sjøl" et prosjekt som arbeidsmiljøenheten i Trondheim Kommune gjennomførte i 2010. Prosjektet ble satt i gang etter en stadig økende etterspørsel etter arbeidsplassvurderinger og ergonomiundervisning i barnehagen. Årsaken til dette var blant annet at en stor andel av de ansatte hadde muskel og skjelettplager"(Konradsen, Nervik, Skjølsvold og Stenset, 2013, s.13).

En oversikt fra NAV viser at omtrent 40 prosent av sykmeldingene i barnehagene har en diagnose knyttet til muskel og skjelettplager. Dette kommer blant annet av at arbeidet i barnehagen har mange

ensidige og uheldige arbeidsstillinger. Barn får ofte mye unødvendig hjelp fra de ansatte som på lang sikt kan gi belastningsskader (Konradsen, Nervik, Skjølsvold og Stenset, 2013, s.13).

Gjennom prosjektet ble det stilt spørsmål til de ulike barnehagene om hvorfor personalet gav barna så mye unødvendig hjelp. Med tanke på barns motoriske utvikling ble det et spørsmål om hvorfor barna ikke fikk gjøre aktiviteten selv framfor å få denne hjelpen (s.13). Eksempler på slike aktiviteter er å løfte barna opp og ned fra stellebenk framfor å la barna klatre selv, at barna blir påkledd i stedet for at de kan trene på å kle på seg selv og at barna blir båret i stedet for at de får krype eller gå selv. Ved å sette fokus på barns motoriske utvikling og deres evne til å utføre flest mulige oppgaver selv, framfor å tilby så mye hjelp vil det oppstå en vinn-vinn situasjon. Med det menes at barnas utvikling blir styrket og personalets helse blir fremmet (s.15).

I prosjektperioden ble det utarbeidet en ergonomipyramide som skal være til hjelp for de ansatte i barnehagen. Pyramiden er bygd opp slik at det er tenkt at en skal gjør mest av det som er i det nederste trinnet og minst av det som er i det øverste trinnet. Det nederste trinnet handler om å ta i bruk mer av barnas ressurser på grunn av at det er godt for helsen din. Det neste trinnet handler om å unngå unødvendige løft og ugunstige arbeidsstillinger. Det øverste, og siste trinnet er det ønskelig at en gjør minst av, det vil si å løfte for mye. Dersom en skal løfte er det sentralt med en god og riktig arbeidsteknikk (s.127).

2.4 Hverdagssituasjoner

Tidligere ble hverdagssituasjoner sett på som overganger og rutiner, men disse er en viktig del av barnehagens pedagogikk. "Alle daglige gjøremål er viktige pedagogiske aktiviteter som byr på muligheter. Barn skal utvikle god motorikk, bli selvhjulpne og ha en god ergonomisk hverdag. Selvhjulpne barn utvikler også selvtillit og godt selvbilde" (Konradsen, Nervik, Skjølsvold og Stenset, 2013,s.48).

Sentrale hverdagssituasjoner som er av betydning for barns mestring og læring er stellesituasjoner, måltider, av og påkledningssituasjoner og sovesituasjoner. Hverdagssituasjoner kan være potensielle slitasjesituasjoner for barnehagens personal dersom de ikke har gode arbeidsvaner. Dette handler om barnehagens ergonomi. God ergonomi for personalet gir gode læringsituasjoner, og også god ergonomi for barna (s.48).

En del barnehager har en kultur der det handler om å være effektiv. Effektivitet blir da sett på som å gjøre en synlig aktivitet, som for eksempel å hjelpe barn med påkledning. Dette fører til at personalet hjelper barna alt for mye. Hver gang en ansatt hjelper et barn unødvendig bidrar dette til at barnet går glipp av muligheten til å klare det selv. Barn mister muligheten til mestring i hverdagssituasjoner dersom personalet gir unødvendig mye hjelp. På den måten går også barnet glipp av læring. Når et

barn behandles som passiv mottaker av travel hjelp lærer de at de ikke kan. Dette blir i følge Konradsen, Nervik, Skjølsvold og Stenset kalt for innlært hjelpeløshet (s.48). De understreker også viktigheten av å sette av tid til barna slik at de får øve på ferdigheter knyttet til ulike hverdagssituasjoner.

Det kan til tider være mange vikarer i barnehagen. Ufaglærte vikarer tror at de gjør en god jobb ved å hjelpe barna mest mulig. Vikarene vil vise at de er nyttige ved at de hjelper flest mulig barn. Av den grunn er det svært viktig at vikarer får informasjon om barnehagens arbeidsmetoder fra første dag (s.61).

All form for læring har sitt utgangspunkt i kroppen. Barn vil naturligvis utforske omgivelsene, sin egen kropp og øve på motoriske ferdigheter. På stellerrommet i en hver barnehage bør det finnes et stellebord som kan tilpasses i høyde, og en stige som barn selv kan klatre opp og ned på. Små barn som ikke kan å gå, lærer raskt å klatre opp en stige. Under bleieskiftet må barnet oppmuntres til å være aktivt deltagende. Barnets motorikk oppøves når barnet klatrer og er aktivt deltagende (Konradsen, Nervik, Skjølsvold og Stenset, 2013, s.52)

I barnehagen er måltidet viktig, og personalet bruker mye tid på dette. Under et måltid skal personalet være en støtte, en rollemodell og en veileder. Barn lærer nye ferdigheter kun ved å utføre oppgavene sine selv. Når barna skal klare seg selv, og skaffe egne erfaringer er det sentralt at personalet respekterer barnas løsninger, selv når det ikke passer med deres egne oppfatninger og rutiner. Knappt noen annen hverdagssituasjon har et så stort potensial når det kommer til tverrfaglig læring (s.56).

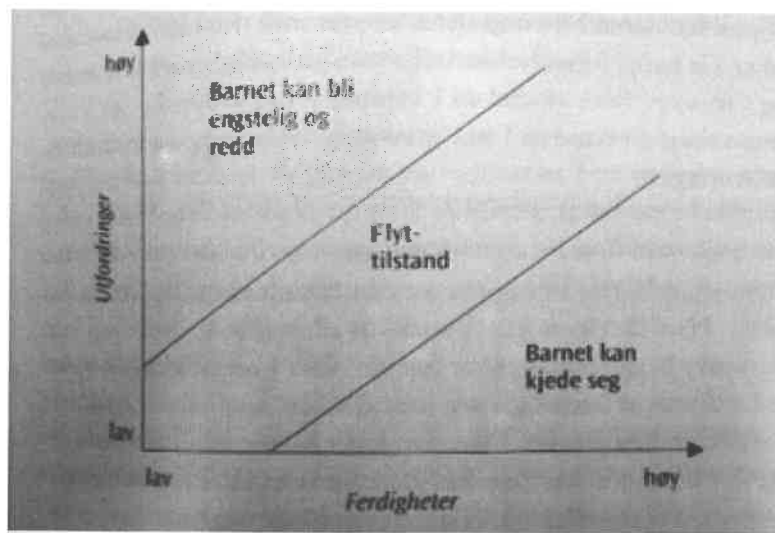
En hverdagssituasjon som ofte oppleves som tung og krevende blant personalet er de mange på og avkledningssituasjonene i barnehagen. Å kle på mange barn samtidig er en stressende del av dagen. Det er krevende belastninger på rygg, armer og skuldre hos personalet. Dersom påkledningen skal være en god situasjon for barn og voksne er det viktig at det finnes verneutstyr. I garderoben bør verneutstyret bestå av en påkledningsbenk, lave stoler for personalet som kan justeres i høyden, skoknekt og skoskje. Det bør også finnes krakker som barna kan bruke til å stå på dersom de ikke når opp til klærne sine i hyllen. Barnehagens fysiske miljø spiller en stor rolle med tanke på hvordan påkledningssituasjon blir. I en trang garderobe kan det ofte bli svært hektisk med påkledning dersom alle barna skal kle på seg samtidig. Det beste er å dele opp barna i mindre grupper. På og avkledningssituasjoner stiller krav til voksenrollen. Dersom personalet ser et barn som strever med påkledningen er det fristende å hjelpe barnet. Det er i denne situasjonen det blir svært viktig at personalet gir barna tid og mulighet til å prøve selv. Personalet kan heller innta rollen som veileder og gi tips og motivasjon til hvordan de kan løse oppgaven (s.59).

2.5 Barns mestring

Å la barn få oppleve mestring er nedfelt i lov og forskrifter. I barnehageloven § 2 som omhandler barnehagens innhold står det blant annet at barn skal få oppleve mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap (Rammeplan for barnehagen, 2011, s.36). Gjennom arbeid med ergonomi i barnehagen kan personalet tilrettelegge for barns opplevelse av mestring ved at de gir barna tid og lar dem få mulighet til å gjøre ting selv.

Følelsen av å lykkes i en situasjon vil gi mestringsfølelse. Å ha opplevelser der barn mestrer aktiviteten er viktige for utviklingen av selvoppfattelsen, og dermed også for barnets motivasjon til ny læring og til å tørre å ta nye utfordringer (Misund og Nordahl, 2009/2013, s.66). Misund og Nordahl sier at barn opplever mestring i situasjoner som er tilpasset deres utviklingsnivå. Det vil si at situasjonen må bestå av utfordringer som barnet kan strekke seg etter, men som det samtidig er realistisk at det kan få til (s.67). Dette stiller krav til at personalet kjenner til barnets utviklingsnivå og til hvilket potensial det kan nå dersom det går litt hjelp (s.67).

Misund og Nordahl sin beskrivelse av hvordan barn kan oppleve mestring gjennom tilpassede utfordringer kan sammenlignes med Csikszentmihalyis flytsonemodell. Dersom barn får muligheten, vil de innenfor flytsonen gradvis kunne oppsøke utfordringer i en balanse mellom egen kompetanse og nye utfordringer. Denne måten vil bidra til at barn stadig vil lære seg å mestre nye ting. Slik som figur 1 illustrerer er det svært sentral at dette vil skje i en sone der utfordringene ikke blir for store slik at det fører til angst og bekymring, likeledes at utfordringene heller ikke blir for små slik at det blir kjedelig (Sandseter, 2010, s.57).

(Osnes, Skaug og Kaarby, 2010, s. 139)

2.6 Personalet og voksenrollen

Gotvassli (2004) hevder at den viktigste faktoren for god kvalitet i barnehagen er personalet.

I de siste tiårene har det vært snakk om kompetente barn. Å se på barn som kompetent kan bli forstått på ulike måter. Det kan være et uttrykk for en anerkjennelse av barn eller sette fokus på barns muligheter, rettigheter og kvalifikasjoner i stedet for på barnets mangler og alt de ikke kan eller mestrer. At barn blir sett på som kompetente kan også være med på å forklare at de kan klare å lære å utføre oppgaver (Eide & Winger, 2006, s.33).

Personalet har en stor definisjonsmakt ovenfor barna i barnehagen. Definisjonsmakt som begrep handler i følge Berit Bae (1996) om at de voksne er i en mektig posisjon mot barn når det gjelder barnets opplevelse av seg selv. Dette vil si at personalet må være bevisst i måten de svarer på barns kommunikasjon, hvordan de setter ord på barns handlinger og opplevelser og hva de reagerer på eller ikke. Alle disse prosessene er preget av definisjonsmakt. Denne typen makt kan være med å fremme barns selvstendighet, tro på seg selv, respekt for andre og seg selv, men den kan også bidra til å hindre barns selvstendighet og selvrespekt (s.147).

Lev Vygotskij var en psykolog fra hviterussland. Han blir regnet som grunnleggeren av de sosiokulturelle teoriene. Utgangspunktet for sosiokulturelle læringssyn er at læring foregår i barns daglige, og kjente miljøer. Læringen foregår i samspill med barnets nærmeste omsorgspersoner både i hjemmet og i barnehagen (Gjems, 2011, s.73).

Vygotskij utviklet "den proksimale utviklingssonen" som er en måte å forstå, og se på barns utvikling på. Den kan også bli sett på som barnets nærmeste utviklingssone. Den skiller mellom to utviklingsnivåer, det eksisterende og det potensielle nivå, og handler om avstanden mellom de to nivåene. Tanken bak den proksimale utviklingssonen var at den viste hvilke oppgaver som barnet kan mestre med veiledning av en voksen, eller i samarbeid med andre barn der hvor noen barn er kommet lengre i utviklingen enn andre (Lillemyr, 2011, s.128).

2.7 Foreldresamarbeid

Barnehagens samarbeid med hjemmet er nedfelt i formålsparagrafen i barnehageloven. Der står det blant annet at personalet skal samarbeide med foreldrene om barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling (Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, 2011, s.11).

Ergonomisk arbeid bør også inkludere foreldrene. Det er svært sentralt at foreldrene får informasjon om hvordan personalet arbeider samt gode begrunnelser for barnehagens valg. Enkelte foreldre kan føle seg utrygge i barnehagen dersom de ser en ansatt la ettåringen deres klatre opp selv i tripptrappstolen. Det er viktig at barnehagen informerer foreldre om arbeidet som blir gjort i barnehagen. Foreldremøter, og førstegangssamtaler kan være gode situasjoner hvor slike tema kan bli tatt opp. Foreldre ser raskt verdien av at barna deres blir selvstendige og mestrer ulike oppgaver selv (Konradsen, Nervik, Skjølsvold og Stenset, 2013, s.47).

Når det kommer til på og avkledning som er sentrale hverdagssituasjoner i barnehagen trenger foreldre informasjon om hvilke klær som er best egnet. Mange barn har klær som hindrer de i å klare påkledningen selv (s.47).

2.8 Barns motoriske utvikling

Det er en utfordring å skulle definere begrepet motorikk. Det kommer av at det i utgangspunktet handler om alt som har med bevegelsene våre å gjøre. Motorisk utvikling blir sett på som en endring i motorisk adferd. Endringen knyttes normalt sett til alder, men kan også relateres til ferdighetsnivå. Den endringen som oppstår hos mennesker gjennom utvikling kan være både kvantitativ og kvalitativ. Kvantitativ i form av nye ferdigheter eller kvantitativ ved forbedring av allerede utviklede ferdigheter. Det har tidligere vært vanlig å se på motorisk utvikling som en endringsprosess som foregår i de første leveårene. I dag er det forholdsvis vanlig å se på utvikling som en prosess som foregår gjennom hele livet. I følge Sigmundsson og Pedersen er det vanlig å dele inn motorikk ved å gruppere ulike ferdigheter som grovmotoriske eller finmotoriske. Det er vanlig å se på grovmotoriske ferdigheter der hvor store muskelgrupper er involvert, og som ikke stiller store krav til presisjon. Finmotoriske ferdigheter tar i bruk mindre muskelgrupper, og krever en langt større grad av presisjon, det er vanlig å se på aktiviteter som utføres med hendene som finmotoriske. Det er nødvendig å presisere at grensene mellom de to begrepene er flytende. (Sigmundsson & Pedersen, 2000, s.19).

3.0 Metode

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for mitt metodevalg. Jeg vil først gå inn på metodeteori og se på både kvantitative og kvalitative metoder. Deretter presenteres metoden som er brukt i oppgaven. Videre vil jeg se på innsamlingsstrategien for oppgaven, og deretter på de etiske prinsippene som finnes ved en datainnsamling. Til slutt i metodekapitlet kommer et avsnitt som tar for seg metodekritikken.

3.1 Kvantitativ og kvalitativ metode

En metode er en måte å komme frem til ny kunnskap på. I følge Olav Dalland (2012) er metoden redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke. (s.111). Samfunnsvitenskapelig metode handler om hvordan en går frem for å innhente informasjon om den sosiale virkeligheten, samt hvordan man samler inn, tolker og analyserer dataen (Johannesen, Tuft & Christoffersen, 2010, s.29). De mest vanlige metodene er kvantitative og kvalitative metoder. Kjennetegnet ved den kvantitative metoden er at den gir data i form av målbare enheter, eksempelvis spørreskjema. Den kvalitative metoden handler om å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle. Eksempel på kvalitative metoder er intervju og observasjon (Dalland, 2012, s.114).

3.2 Presentasjon av metoden

I denne oppgaven har jeg brukt en kvalitativ forskningsmetode. Jeg ønsket å undersøke problemstillingen ved å dra til kun én barnehage og belyse problemstillingen ved samtaler med personalet. Jeg ønsket å få innblikk i personalets erfaringer, og få høre deres meninger og tanker rundt temaet, og intervju ble dermed den mest hensiktsmessige metoden for oppgaven.

Dalland hevder at det kan være vanskelig for studenter å få tid og tilgang til de informantene de ønsker seg i sin undersøkelse. Utfallet kan være at de må benytte seg av kjente for å få data til undersøkelsen sin (Dalland, 2012, s.117). Dette var tilfellet i min undersøkelse om temaet ergonomi i barnehagen. Jeg kom nokså sent i gang med datainnsamlingen, og på grunn av det valgte jeg å kontakte en barnehage som jeg har god kjennskap og tilknytning til.

3.3 Innsamlingsstrategi

Å velge hvilken barnehage jeg skulle ha til undersøkelsen var et bevisst valg fra min side. Jeg valgte en barnehage som jeg visste hadde vært deltagende i Trondheim kommune sitt prosjekt om ergonomi og pedagogikk. Dette førte til at jeg på forhånd visste at barnehagen hadde noe spesielt å bidra med i min undersøkelse av ergonomi i barnehagen. Dette er i følge Dalland (2012) å foreta et strategisk utvalg. Å velge strategisk vil si at en velger ut personer som en tror har noe å fortelle om akkurat det fenomenet en vil vite mer om (s.116).

Barnehagen er en av fire barnehager som hører til under samme enhet. Det er en basebarnehage med plass til ca 90 barn. Småbarnsavdelingen har plass til 28 barn. Barnehagen åpnet høsten 2012.

Jeg valgte å intervju tre kvinner. En barnehagelærer, en barne og ungdomsarbeider i tillegg til enhetslederen ved barnehagen. Barne og ungdomsarbeideren er 38 år. Hun har jobbet som barnehageassistent frem til 2010 da hun utdannet seg til barne og ungdomsarbeider. Hun har 18 års erfaring fra barnehagen, med 8 år på ulike småbarnsavdelinger. Hun har nylig begynt å jobbe på en storbarnsavdeling. Hun var med i oppstarten av barnehagens arbeid med ergonomi, og deltok i deres prosjekt om ergonomi og pedagogikk. Barnehagelæreren er 39 år. Hun har 15 års erfaring fra barnehagen, hvor åtte år har vært på forskjellige småbarnsavdelinger. I dag jobber hun på en småbarnsbasis med 28 barn, i et team sammen med 9 voksne. Jeg hadde kjennskap til alle informantene gjennom arbeid ved barnehagen. Informantene hadde vært med helt fra begynnelsen av barnehagens arbeid med ergonomi og pedagogikk, og kunne dermed dele sine erfaringer og opplevelser med meg. Enhetslederen er 50 år og har 17 års erfaring som leder og 11 år som førskolelærer på ulike avdelinger. Da de skulle utvide med ny basebarnehage, trakk hun frem at det var godt å ha med det ergonomiske og barneperspektivet inn i planlegging og gjennomføring av nybygget. Møblering ble tilpasset barna og de voksne. På småbarnsavdelingen fikk personalet medvirke på valg av bord og stoler. Så på denne nye barnehagen ble det valgt både høye og lave bord.

3.4 Material

3.4.1 Intervjuguide

For å være sikker på at jeg hadde spørsmål som dekket problemstillingen utarbeidet jeg en intervjuguide på forhånd. Jeg hadde det som Johannesen, Tufte og Christoffersen omtaler som et semistrukturert intervju. Det vil si at det foreligger en overordnet intervjuguide som er utgangspunktet for intervjuet. Intervjuguiden var inndelt etter temaer, dette for å være sikker på at alle sider ved problemstillingen var belyst.

Det var to intervjuguides, en til enhetslederen og en til barnehagelæreren og barne-ungdomsarbeideren. To intervjuguides førte til at informantene fikk spørsmål rettet til deres stilling i barnehagen. Jeg henviser til vedlegg en og to. Enhetsleder ble utfordret til å redegjøre for denne satsningen på alle barnehagene. Mitt mål med dette var å få enhetsleders syn og hvordan dette ble praktisert på avdelingene.

Intervjuguiden bestod av åpne spørsmål. Dalland (2012) sier at desto åpnere intervjusituasjonen er, jo større er sjansen for å få spontane, levende og uventende svar (s.167). I et semistrukturert intervju skal informanten få snakke fritt, og intervjueren skal ha mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål (Larsen, 2007, s.83).

3.4.2 Båndopptaker

Under intervjuene benyttet jeg meg av en båndopptaker. Med en båndopptaker slapp jeg å notere underveis, og dette bidro til at det ble en naturlig flyt i samtalen. Båndopptakeren ble et hjelpemiddel under intervjuet.

3.5 Prosedyre

3.5.1 Forberedelser til intervjuene

Jeg sendte en formell henvendelse til informantene via e-post der de ble spurt om de ønsket å delta i undersøkelsen. Deretter ble det avtalt tidspunkt og dag for intervjuene. Jeg sendte ut intervjuguiden til informantene på forhånd slik at de hadde mulighet til å forberede seg dersom de ønsket det. Båndopptaker ble lånt fra biblioteket til høgskolen.

3.5.2. Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene begynte med at jeg opplyste informantene om anonymitet og taushetsplikt. I tillegg forhørte jeg meg om bruken av båndopptaker, og fortalte at de kunne trekke seg fra undersøkelsen ved hvilket som helst tidspunkt. Slik fremgår av kapittelet om etiske prinsipper fikk jeg et muntlig, informert samtykke fra informantene.

Jeg valgte å ha ustrukturerte intervju eller et semistrukturert intervju i følge Johannesen, Tuft og Christoffersen. Ustrukturerte intervju tilrettelegger for at intervjuobjektene skal få mulighet til å snakke fritt. Å gi informantene rom for å snakke fritt var viktig da jeg var interessert i å få høre mest mulig om deres erfaringer og opplevelser rundt ergonomisk arbeid i barnehagen. Oppfølgingsspørsmål ble nødvendig for å føre samtalen tilbake til det jeg var interessert i å høre om (Larsen, 2007).

Intervjuene ble avholdt på møterom på barnehagen slik at vi slapp "forstyrrelser" fra andre barn og voksne.

3.5.3 Etterarbeid av intervjuene

Etter gjennomføringen av alle intervjuene begynte prosessen med å transkribere. Intervjuene varte mellom tretti og seksti minutter hver. Dette krevde at jeg stoppet båndopptaket underveis for å være sikker på å få med meg det informantene fortalte.

3.6 Etiske prinsipper

Det er spesielt to etiske prinsipper som jeg som forsker må ta hensyn til ved en slik undersøkelse. Det er informantens rett til selvbestemmelse, og forskerens plikt til å respektere informantenes privatliv. "Den som spørres om å delta, den som deltar, og den som har deltatt tidligere i en undersøkelse, skal kunne bestemme over sin egen deltakelse" (Johannesen, Tuft & Christoffersen, 2010, s.91).

Informantene fikk beskjed om at det var frivillig å delta på intervjuene, og at de kunne trekke seg underveis. Jeg fikk et muntlig frivillig samtykke fra alle tre informantene. Det andre prinsippet handler

om informantenes privatliv og anonymitet. Funnene og resultatene fra undersøkelsen som senere blir presentert er anonymisert og konfidensielle. Dette bidrar til at informantene ikke kan identifiseres på noen måte (Johannesen, Tufte & Christoffersen, 2010, s.92).

3.7 Metodekritikk

En av de mest åpenbare ulempene ved kvalitative undersøkelser er intervju-effekt. Med det menes det at intervjueren selv kan påvirke intervjuresultatet. Det kan være at informanten svarer det hun tror intervjueren gjerne vil at hun skal svare, at en svarer for å gjøre et godt inntrykk, at en svarer for å skjule uvitenhet (Larsen, s. 27). Dette erfarte jeg at barne og ungdomsarbeideren gjorde gjennom å "fleipe" vekk de mest teoretiske spørsmålene.

Johannesen, Tufte & Christoffersen (2010) hevder at intervju som metode er svært personavhengig. Det er rett og slett avhengig av øynene som ser og ørene som hører (s.117). En mulig feilkilde i intervjuene kan ligge i selve kommunikasjonsprosessen. Det vil si at det kan ha vært ulike måter å oppfatte spørsmålene på. Det kan også være en mulighet til å redusere påliteligheten i intervjuene ved å feiltolke svarene de gav.

Jeg valgte å spørre en barnehage jeg allerede var kjent med og hadde jobbet i før. Larsen (2012) sier at validitet handler om gyldighet og relevans (s.38). Med det menes at det er viktig at det samles inn data som er relevant for problemstillingen (s.39). Med tanke på at jeg kjente til barnehagens arbeid med ergonomi og pedagogikk visste jeg at jeg kunne få relevante svar til problemstillingen.

Da undersøkelsen ble gjort i en barnehage, der jeg intervjuet kun tre personer, kan jeg ikke generalisere (Larsen, 2007, s.78). De funnene som ble gjort vil kun være representativ for den aktuelle barnehagen som deltok i undersøkelsen. Det er imidlertid så tydelige funn at dette kan ha overføringsverdi til andre barnehager.

4.0 Presentasjon av funn

I denne delen av oppgaven skal jeg presentere de funn jeg sitter igjen med etter å ha bearbeidet materialet fra datainnsamlingen. Larsen (2007) sier at i en bearbeidelsesfase vil forskeren forenkle, og foreta en datareduksjon. Ved ett kvalitativt intervju vil informantene snakke om ting som ikke er relevant for problemstillingen. Jeg har derfor delt inn funnene i ulike kategorier basert på de svarene jeg har fått. Dette har bidratt til at jeg har luket ut den informasjonen som ikke er interessant for oppgaven.

4.1 Ergonomibegrepet

For meg var det naturlig å starte intervjuet med hva informantene la i begrepet ergonomi. Det var sentralt for oppgavens problemstillingen, samt å finne ut om det eksisterte en felles forståelse rundt begrepet. Barnehagelæreren fortalte at ergonomi handlet om den måten du jobber på uten å belaste kroppen. Barne og ungdomsarbeideren svarte på spørsmålet med ”påkledningsbenken”. Det var det første hun tenkte på. Videre fortalte hun at påkledningsbenken var et hjelpemiddel som tilrettelegger for at arbeidssituasjonen skal bli enklere i påkledningssituasjonen.

4.2 Verneutstyr

Da jeg spurte informantene om hvordan de arbeidet med ergonomi i hverdagssituasjonene på barnehagen ble hjelpemidler, verneutstyr og tilrettelegging raskt et tema. Barne og ungdomsarbeideren fortalte at de tilrettela for at barna skal kunne klare mest mulig selv ved hjelp av verneutstyret de har i barnehagen. Hun fortalte at de har ulike stoler for personalet som kan høydereguleres, tripprappstoler uten bøyer for barna, påkledningsbenk, heve-senk stallebord på badet og trapp ved stallebordet. Barnehagelæreren understreket også betydningen av verneutstyret da hun påpekte at ”påkledningsbenken, og stallebordet er kjempe viktig. Og benkene ute i sovebua hvor barna kan klatre opp og ned selv”.

Enhetslederen i barnehagen fortalte under intervjuet at ved å gi personalet de det trengte av verneutstyr tilrettela hun for at personalet har best mulige ergonomiske arbeidsforhold. I likhet med de andre informantene utdypet hun hvilket utstyr som finnes ved barnehagen.

4.3 Barns mestring og tidsbegrepet

Ved tilrettelegging for barns mulighet til å klare ulike oppgaver selv i hverdagssituasjoner fortalte informantene om hvordan barns mestringsfølelse kom til uttrykk. Dette var spesielt viktig for barnehagelæreren. Hun fortalte om flere episoder der hvor barna hadde fått oppleve mestringsfølelsen ved å klare ting selv.

I forhold til barns mulighet til mestring i hverdagssituasjoner poengterte barnehagelæreren betydningen av å ha tid. Dette påpekte også enhetslederen i barnehagen da hun fortalte at personalet må tilrettelegge for at barna får "tid" til å klatre opp i husken, vognen eller opp stigen til stellebordet.

Personalet må gi barna tid og mulighet til å få prøve selv. Barnehagelæreren fortalte blant annet om oppstarten av barnehageåret der hvor hennes barnegruppe valgte å prioritere bort enkelte aktiviteter som sangstunder og samlinger fremfor å fokusere på barns selvstendighet og mestring. Hun fortalte også om en ettåring som gjennom tid og mulighet til å prøve selv mestret å klatre opp og ned på en scene før barnet kunne å gå. Dette kommer frem i dette sitatet: *Det går mest på hvor mye tid du gir barna til å prøve. Vi har også barn som klatrer opp på stellebordet og scenen som ikke kan å gå enda. Du må jo følge med de. Ettåringen som nettopp har begynt hos oss klatrer, men hun kan ikke å gå enda. Du er nødt å gi barna god tid, de kan det jo ikke. De må jo lære det".*

Barne og ungdomsarbeideren var opptatt av hvor sentralt det er at arbeidet med selvstendighetstrening begynner tidlig, allerede når barna går på småbarnsavdeling. I intervjuet kom hun med følgende kommentar: *"Når jeg nå er på storbarnsavdeling ser jeg hvor betydningsfullt arbeid som blir gjort på småbarnsavdelinger der de har lagt vekt på påkledning. De klarer seg veldig bra når de kom på stor. Vi brukte veldig mye tid på påkledning. Vi hadde store ettåringer, og veldig mange store to og treåringer så det som skjedde, var at det smittet over på de minste barna. De ville prøve selv de også. Det var veldig mange stolte barn som klarte å kle på seg selv".*

Enhetslederen fortalte at ved å sette fokus på barns evne til å klare selv, samt deres mestringsfølelse oppstod det helsemessige fordeler i personalgruppen. Hun fortalte meg *"det var nesten magisk da en pedagog på en småbarnsavdeling hadde fått øynene opp for barns mestringsfølelse og det de klarte selv. Hun sa at hun kjente det på ryggen at belastningene hadde blitt færre".*

4.4 Personalets rolle og holdninger

Informantene presiserte hvor avgjørende personalets holdninger og rolle er i ergonomisk arbeid. Barnehagen har gjennom deltakelse i prosjektet om ergonomi og pedagogikk i Trondheim kommune utnevnt en ergonom på hver avdeling. Ergonomens arbeid er i følge informantene å ha et overordnet ansvar for personalet, samt å minne de på at de bruker verneutstyret de har tilgjengelig. Barne og ungdomsarbeideren fortalte det slik: *"alle går å "passer" på hverandre, men ergonomen har et ekstra ansvar. Er det hektisk og travelt tar du gjerne lettvindt løsningen, og det er ingen på avdelingen som tjener på at du blir borte, det går jo utover de. Vi vil heller prikke noen på ryggen, framfor å få inn en ny vikar fordi noen blir sykmeldt. Det er ingen som blir sur for det da, vi tar det litt med humor.*

Det var i forbindelse med barnehagelærerens rolle som ergonom og motivator at hun opplevde utfordringer blant holdningene til personalet. Hun erfarte at enkelte i personalgruppen nesten motarbeidet henne. På dager der det var møter som krevde at pauseavviklingen var ferdig på et tidligere tidspunkt, opplevde barnehagelærerens at personalet løftet barna mye mer. Dette kom av at personalet stresset og følte de hadde det travelt. Enhetslederen betegnet stress som en negativ faktor hos personalet.

Barne og ungdomsarbeideren påpekte også utfordringene som oppstår ved møter og tidligere pauseavvikling. Hun forklarte at mye av dette handlet om organiseringen på barnehagen. Hun sa: *"vi må prøve å være flink til å organisere slik at vi har god tid for å unngå stress i påklednings situasjonen. Vi må være flinkere til å organisere dagen hvis det er noe spesielt som skal skje den dagen".*

For å opprettholde fokus på ergonomisk arbeid blant personalet bruker barnehagen både veiledninger, assistentsamlinger i tillegg til pedagogmøter der ergonomi er tema. Enhetslederen fortalte at personalet har veiledning i grupper der de gjennomgår film knyttet til prosjektet og reflekterer rundt aktuelle problemstillinger. Barnehagelærerens understreket viktigheten av å informere nyansatte og vikarer om barnehagens arbeid med ergonomi. Hun sa: *"Det e mange nye på barnehagen, og ikke alle har vært med på den prosessen vi har hatt. Og hvis ingen fortelle det trur æ ikke man tenke over det heller. Da får heller ikke barna muligheten te å prøv sjøl. Jobbe med at vi begrunne det pedagogisk. Det e en grunn, det e ikke fordi æ ska hold mæ frisk, men fordi at ettåringen kan klar det sjøl".*

4.5 Foreldresamarbeid

Enhetslederen fortalte at å få med foreldre var et av de viktigste grepene to storbarnsavdelinger gjorde. Et godt foreldresamarbeid er essensielt for barnehagens arbeid med ergonomi. Enhetslederen fortalte at de stiller krav til praktisk tilrettelegging fra foreldrene med hensyn til klær og utstyr som må være på plass. Barnehagen må også gi informasjon om barnehagens satsning på tema både på møter og gjennom skriftlig dokumentasjon.

Barnehagelæreren fortalte viktigheten av å informere foreldrene om barnehagens pedagogiske arbeid. Hun fortalte blant annet om hvilke forventninger foreldre har: *"Foreldre forventer at du skal strekke ut armene og ta i mot barna deres, men å kunne si til foreldre vent litt så skal jeg sette meg først. Da har vi begrunnet det tidligere. Vi kan ha snakket litt om det på førstegangssamtalen, om hvordan vi arbeider. Da har jeg fokus på barna, og at de skal mestre. Forteller selvsagt at det er for oss også. Det er viktig å ha foreldre med på det"*.

5.0 Drøfting

I dette kapitlet vil jeg drøfte funnene mine ved å knytte dem til faglitteraturen som tidligere ble presentert i kapittel to. Utgangspunktet for drøftingen er å finne svar på problemstillingen som er hvordan en småbarnsavdeling i *en* barnehage arbeider med ergonomi i hverdagssituasjoner.

Det var mange fellestrekk i svarene informantene gav. Alle informantene trakk frem betydningen av hjelpemidler, et godt foreldresamarbeid, barns mestringsfølelse og selvstendighet i tillegg til personalets rolle overfor barna. Jeg velger å bruke de nevnte temaene når jeg nå skal drøfte.

Drøftingen blir dermed inndelt i ulike kapitler der hvert tema blir redegjort og drøftet/diskutert hver for seg.

5.1 Verneutstyr

Det første funnet jeg vil trekke frem for barnehagens arbeid med ergonomi er verneutstyret og hjelpemidlene som finnes i barnehagen. Konradsen, Nervik, Skjølvold og Stenset hevder at ergonomi i barnehagen handler mye om organisering. Som tidligere nevnt i faglitteraturen påstår de at for å lykkes med en god ergonomi på barnehagen er hjelpemidler en sentral faktor. Enhetslederen ved barnehagen fortalte at hun har et hovedansvar for et godt ergonomisk arbeidsmiljø som blant annet innebærer opplæring og bruk av hjelpemidler. Men hun fremhevet at det er den enkelte ansatte sitt ansvar å arbeide ergonomisk. Slik det kommer frem av funnene presenterte alle informantene de ulike hjelpemidlene de har i barnehagen.

Enhetsleder påpekte at personalet har fått alt de trenger av utstyr og inventar for å jobbe ergonomisk. Hun forklarte at det handlet mer om hvordan personalet tok i bruk og benyttet seg av de ulike hjelpemidlene. Hverdagssituasjonene i barnehagen kan være potensielle slitasjesituasjoner for personalet dersom de ikke har gode arbeidsvaner. Bruken av hjelpemidler kan knyttes opp mot personalets holdninger til ergonomisk arbeid. Det hjelper lite å ha utstyr tilgjengelig dersom det ikke blir brukt. Dette er i tråd med hva både enhetslederen og barnehagelæreren fortalte. Hjelpemidlene bidrar til å gi personalet gode ergonomiske arbeidsforhold, og dette bidrar igjen til at det oppstår viktige læringssituasjoner for barna (Konradsen, Nervik, Skjølvold og Stenset, 2013, s.48).

Både enhetslederen og barne og ungdomsarbeideren fremhevet hjelpemidlene i forbindelse med tilrettelegging for barns mulighet til å klare flest mulig aktiviteter selv. En slik tilrettelegging fra personalet vil bidra til å gi barn mulighet for mestringsopplevelser. Dette vil jeg se nærmere på nå.

5.2 Barns mestring og selvstendighet

Et av funnene viser hvordan barnehagen arbeider med ergonomi i hverdagssituasjoner ved fokus på barns mestringsfølelse og deres selvstendighet. Barns mestring er nedfelt i barnehageloven § 2 der det blant annet står at barn skal få oppleve mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap. Gjennom

ergonomisk arbeid i barnehagen kan personalet tilrettelegge for mestring i de ulike hverdagssituasjonene barna møter.

Som faglitteraturen presenterte er hverdagssituasjoner betydningsfulle aktiviteter som har mye å si for barns læring og mestring. Barn kan gjennom de daglige aktivitetene videreutvikle motorikken sin, bli selvhjulpne og få en god ergonomisk hverdag. Konradsen, Nervik, Skjølsvold og Stenset (2013) hevder at selvhjulpne barn også utvikler selvtillit og godt selvbilde (s.48). Det er derfor av stor betydning for hvordan personalet tilrettelegger for barns mestring gjennom hverdagssituasjonene i barnehagen. Som det fremgår av funnene fortalte barnehagelæreren om et barn som fikk utviklet motorikken sin ved å få muligheten til å prøve selv i de ulike hverdagsaktivitetene i barnehagen. Hun sa ”Vi har også barn som klatrer opp på stellebordet og scenen som ikke kan å gå enda. Du må jo følge med de. Ettåringen som nettopp har begynt hos oss klatrer, men hun kan ikke å gå enda. Du er nødt å gi barna god tid, de kan det jo ikke. De må jo lære det”. Konradsen, Nervik, Skjølsvold og Stenset sier at små barn som ikke kan å gå, lærer raskt å klatre opp en stige og videre at barnets motorikk oppøves når barnet klatrer og er aktivt deltagende (2013, s.52) Dette kom frem av sitatet fra barnehagelæreren. Med tanke på at barnet klatret kan vi slå fast at barnet utviklet grovmotorikken sin jamfør det Sigmundsson og Pedersen. De hevder at det er vanlig å se på grovmotoriske ferdigheter der hvor store muskelgrupper er involvert, og som ikke stiller store krav til presisjon Sigmundsson & Pedersen, 2000, s.19).

Misund og Nordahl hevder at følelsen av å lykkes i en situasjon vil gi barn mestringsopplevelser. Forutsetningene for å oppleve mestring er dermed store med tanke på de ulike aktivitetene barna møter i barnehagen. Det kan eksempelvis være å kle på seg selv, klatre opp stigen til stellebordet eller vognen sin selv, eller å smøre på brødsken sin selv. Å gi barn muligheten for mestring handler om å gi de utfordringer som er tilpasset deres utviklingsnivå. Det stiller krav til personalet ved at de må kjenne til barnets utviklingsnivå. I tillegg til at de må gi tilpassede utfordringer for barnet. Det må være en utfordring som barnet kan strekke seg etter, samtidig som det er realistisk at det kan få til (Misund og Nordahl, 2009/2013, s.67). Denne måten å se på barns opplevelse av mestring kan sammenlignes med Csikszentmihalyis flytsonemodell. Modellen viser hvordan barn stadig vil lære seg å mestre nye ting hvis de får muligheten til å søke utfordringer i en balanse mellom barnets kompetanse og nye utfordringer. Det vil si at utfordringene ikke må være for store slik at det fører til bekymring, men heller ikke for små slik at barna oppfatter det som kjedelig.

En annen teoretiker som også presentere et slikt syn på barns utfordringer og mestring er Vygotskij. Tanken bak den proksimale utviklingssonen var at den viste hvilke oppgaver som barnet kan mestre med veiledning av en voksen, eller i samarbeid med andre barn der hvor noen barn er kommet lengre i utviklingen enn andre (Lillemyr, 2011, s.128). Det stilles dermed store krav til personalet kjennskap til

barns utviklingsnivå, samt kunnskap om hvordan de kan tilrettelegge for barns mestring ved at de møter utfordringer jamfør flytsonemodellen, og Vygotskij's teori om den proksimale utviklingssonen.

Personalets tilrettelegging kan handle om deres syn på barn. Nyere forskning fra Eide og Winger viser at det i de siste tiårene har blitt et økt fokus på kompetente barn. Kompetente barn er et komplekst begrep som kan bli forstått på ulike måter, men i denne sammenhengen er det et uttrykk for å se på barns muligheter og kvalifikasjoner fremfor barnets mangler og alt de ikke kan eller mestrer. At barn blir sett på som kompetente kan også være med på å forklare at de kan klare å lære å utføre oppgaver (2006, s.33). Å se på barn som et kompetent individ handler både om personalets syn på barn som en holdning samt en verdi.

Personalets holdninger var nettopp noe av det som barnehagelæreren oppfattet som en utfordring i det ergonomiske arbeidet i barnehagen. Det kan være tøft for en ergonom å hele tiden føle at den passer på sine kollegaer dersom de ikke bryr seg og følger opp. Hun opplevde at enkelte i personalgruppen nesten motarbeidet henne da det gjaldt det ergonomiske arbeidet. Dette begrunnet hun med flere ting. For det første mente hun at det handlet om deres syn på barn, enkelte i personalgruppen hadde flere tiårs erfaring fra barnehagen, og de hadde ikke jobbet med ergonomi på den måten før. Det vil si at arbeidsmetodikken opplevdes ny og annerledes. Blant en personalgruppe vil det alltid finnes ulike grunnsyn, og dette vil prege det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Jeg tolker barnehagelærerens utsagn på den måten at det også i denne barnehagen kan være ulike barnesyn, holdninger og verdier i personalgruppen.

I tillegg tror jeg en faktor kan være at man "alltid" har hjulpet barn når de har trengt hjelp (dette gjelder kanskje spesielt de som har flere tiårs erfaring fra barnehagen). Konradsen, Nervik, Skjølvold og Stenset kaller dette for innlært hjelpeløshet.

En del barnehager har en kultur der det i hverdagssituasjonene handler om å være effektiv. Effektivitet blir da sett på som å gjøre en synlig aktivitet, som for eksempel å hjelpe barn med påkledning. Dette fører til at personalet hjelper barna alt for mye. Hver gang en ansatt hjelper et barn unødvendig, bidrar dette til at barnet går glipp av muligheten til å oppleve mestring i de ulike hverdagssituasjonene. Dette fører til at barn går glipp av viktig læring. Og ved innlært hjelpeløshet blir barnet sett på som et objekt fremfor et subjekt.

Enhetslederen fortalte at det oppstod helsemessige fordeler i personalgruppen da personalet satte fokus på barns mestringsfølelse og deres evne til å klare aktiviteter selv. Det kommer frem av det sitatet her "det var nesten magisk da en pedagog på en småbarnsavdeling hadde fått øynene opp for barns mestringsfølelse og det de klarte selv". Dette viser at det kan oppstå en vinn-vinn situasjon for både personalet og barna ved gi barn mulighet til å prøve til selv. Med bruk av de ergonomiske hjelpemidlene blir belastningene for de voksne mindre og barn får en økt mestringsfølelse.

5.3 Voksenrollen

Funnene mine viser at voksenrollen er svært betydningsfull for hvordan barnehagen arbeider med ergonomi. Det kommer frem både ved bruken av verneutstyr og gjennom personalets tilrettelegging for barns mestring og medvirkning.

Som nevnt tidligere i funnene har barnehagen et gjennomgående fokus på ergonomi ved at en i personalgruppen har fått tildelt rolle som ergonom på hver avdeling. Ergonomene ble utnevnt etter barnehagens deltakelse i prosjektet til Trondheim kommune. Ved å innlemme hele barnehagen i prosjektet om ergonomi og pedagogikk ble det en forankring i hele personalgruppen, og det ble da utviklet en felles forståelse for det ergonomiske arbeidet. Ergonomene har slik som barne og ungdomsarbeideren fortalte ett ekstra ansvar å følge opp at en god ergonomi blir praktisert ved avdelingene. Ergonomene blir rollemodeller for de andre i personalgruppen. Det er viktig å være gode rollemodeller for hverandre uavhengig om man er mann eller kvinne. Barnehagelæreren presiserte i intervjuet viktigheten av å informere nyansatte og vikarer om barnehagens ergonomiske arbeid. Dette vises i følgende sitat: *”Det er veldig variert hvem som er bevisst. Man ser det hos de unge vikarene som er ung og sprek, men der tror jeg det går på uvitenhet, de vet ikke. Vi har måtte vise dem. Det å vite hvordan man skal sitte på påkledningsbenken er viktig. De må få veiledning. Det med at de minste barna faktisk får det til tror jeg ikke det er mange som vet når de kommer inn ny som en vikar”*. Dette sitatet understreker hvor viktig det er å gi veiledning og gå foran med et godt eksempel for alle vikarer og ny tilsatte. Vikarer må få informasjon om barnehagens arbeidsmetoder fra første dag slik at de unngår å gi barn den innlærte hjelpeløsheten som Konradsen, Nervik, Skjølsvold og Stenset snakker om (s.61).

Vikarer tar etter andre ansatte og dersom personalet ikke følger de ergonomiske prinsippene blir det etablert en ukultur.

For de som er ergonomer på de ulike avdelinger er det viktig med nettverksarbeid og at dette er lederforankret. Barnehagelæreren fortalte at hun hadde vært på kurs i forbindelse med hennes rolle som ergonom sammen med andre barnehager som hadde deltatt i prosjektet. Det bidro med nye ideer og tanker for hvordan man kan gjennomføre det ergonomiske arbeidet. I tillegg kunne enhetslederen fortelle at barnehagen har assistentsamlinger, veiledninger og pedagogmøter der ergonomi var tema. I veiledningene kunne de se på film knyttet til prosjektet, samt reflektere rundt aktuelle problemstillinger. Dette bidrar til at ergonomi stadig er et tema ved barnehagen for alle ansatte.

5.4 Foreldresamarbeid

Barnehagens samarbeid med foreldre er nedfelt i formålsparagrafen i barnehagen. Et godt foreldresamarbeid vil blant annet si å inkludere foreldrene inn i det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Enhetslederen fortalte om at å inkludere foreldre inn i det ergonomiske arbeidet var et av de viktigste

tiltakene to storbarnsavdelinger ved barnehagen gjorde. Barnehagelæreren og barne og ungdomsarbeideren fortalte om hvor sentralt det er at foreldrene får informasjon om det ergonomiske arbeidet. Begge nevnte episoder med foreldrene i på og avkledningssituasjoner og i leveringssituasjoner. Barnehagelæreren fortalte om hvilke forventninger foreldre har ved levering. Det kommer frem i dette sitatet: *”foreldre forventer at du skal strekke ut armene og ta i mot barnet deres, men å kunne si til foreldre; vent litt så skal jeg sette meg først. Da har vi naturligvis begrunnet det for foreldrene tidligere. Vi kan ha snakket litt om det på førstegangssamtalen om hvordan vi arbeider. Da har jeg fokus på barna, og at de skal mestre. Forteller selvsagt at det er for oss også. Det er viktig å ha foreldre med på det”*. Barne og ungdomsarbeideren fortalte det slik: *”vi måtte si fra til foreldrene, at det er ikke fordi vi ikke gidder at vi ikke kommer bort, men vi er nesten pålagt det, for at vi skal ha bedre helse å holde ut lenger. Dere tjener på at det er faste, stabile voksne her”*.

Jeg fikk selv oppleve hvor viktig et godt foreldresamarbeid er da jeg jobbet som assistent i barnehage. På et foreldremøte dramatiserte pedagogen seg selv og foreldrene var barn. De måtte finne frem på det de skulle ha på seg ute. I hyllene til barna var det mye rot og mangel på tøy. Foreldrene gikk inn i rollen som barn, og fikk seg mange aha opplevelser. Det ble bestemt i fellesskap at de skulle innføre bokser i lav høyde hvor ansvaret lå hos foreldrene med å fylle etter på utstyr barnet trengte. Etter foreldremøte fikk foreldrene en større forståelse for at personalet ønsket å tilbringe mer tid sammen med det enkelte barn, og ikke la rydding i garderoben ta så mye tid. Påkledningssituasjonen på denne avdelingen hadde tidligere tatt lang tid, og etter personalets tilrettelegging mestret barna dette selv med støtte og oppmuntring fra de voksne. Denne avdelingens arbeid med påkledning førte til at barna ble mer selvstendige hjemme.

Det jeg imidlertid har erfart og fått høre av informantene mine er at foreldrene stadig trenger påminnelser med tanke på det ergonomiske arbeidet. Jeg ble informert om at det ble delt ut brosjyrer og gitt foreldre om hvor viktig riktig løfteteknikker er, jamfør ergonomipyramiden til Konradsen, Nervik, Skjølsvold og Stenset (2013, s127). Det er da foreldrene kan se at det er viktig at vi som jobber i barnehagen får barnet overlevert på gulvet i stedet for i armene.

6.0 Konklusjon/Oppsummering

Utgangspunktet for denne undersøkelsen var å finne ut hvordan en småbarnsavdeling arbeidet med ergonomi i hverdagssituasjoner. Jeg har gjennom funn sett hvor betydningsfullt og viktig synet på barn er. Gjennom å se det kompetente barnet allerede fra tidlig barnehagealder kan personalet bidra til at barnet får øve og prøve å klare ulike hverdagsaktiviteter selv. Følelsen av å lykkes i en situasjon vil gi mestringsfølelse. Å ha opplevelser der barn mestrer aktiviteten er viktige for utviklingen av selvoppfattelsen, og dermed også for barnets motivasjon til ny læring og til å tørre å ta nye utfordringer (Misund og Nordahl, 2009/2013, s.66).

Jeg har likeledes sett hvor viktig et samarbeid med foreldrene er. For å lykkes i dette arbeidet må foreldre få kunnskap og informasjon slik at man forstår hverandre. Dette fremhevet alle informantene. De mente det var viktig å la foreldre forstå hvilken effekt dette gir for barnets mestringsfølelse og selvstendighet.

Enhetsleder understreket betydningen av en felles satsning for hele personalgruppen. De vektla dette arbeidet gjennom ulike møtefora som pedagogmøter, assistentsamlinger og på personalmøter. Alle avdelingene hadde ergonomer med et særlig ansvar for sine kollegaer og utførelsen fra teori til handling. Personalet ble utfordret i sitt barnesyn og barnehagelæreren bekreftet at noen av utfordringene var nettopp ulike verdier og holdninger som kunne hindre barnas muligheter til å oppleve mestring. Enhetslederen påpekte også at dette arbeidet må hele tiden ha fokus og videreutvikles. Ny barnehage og alt av utstyr er alene langt fra nok til å lykkes i dette arbeidet med å se ergonomi og pedagogikk hånd i hånd. Personalet må ha rett innstilling og holdning for at de skal lykkes.

Som student var det både interessant og litt skummelt å komme tilbake for å sette søkelyset på min tidligere arbeidsplass sin håndtering av dette temaet. Jeg var forutinntatt og hadde mine antakelser om tingenes tilstand i positiv forstand. Det var godt å få dette bekrefte. De jobbet systematisk og godt med ergonomien. Jeg synes at dette er en barnehage som har lagt forholdene godt til rette for både barnas mestringsfølelse og ergonomisk utstyr, og det er mer opp til den enkelte ansatte å bruke verneutstyr og gi barna tid og rom for å *"klar det sjøl"*!

7.0 Litteraturliste

Arbeidsmiljøloven. (LOV-2005-06-17-62). (2014) Lastet ned fra:

http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-62/KAPITTEL_4#KAPITTEL_4

Bae, B. (1996). Det interessante i det alminnelige. En artikkelsamling. Oslo: Pedagogisk forum.

Bae, B. m.fl. (2006). Temahefte om barns medvirkning. Oslo: Kunnskapsdepartementet

Dalland, O. (2012) Metode og oppgaveskriving for studenter. (5. Utgave, 1. opplag 2012). Oslo: Gyldendal Akademisk

Gotvassli, K.Å. (2004). Et kompetent barnehagepersonale. Kristiansand: Høyskoleforlaget

Kristoffersen, L., Tufte, P,A & Johannesen, A. (2010). Introduksjon til en samfunnsvitenskapelig metode. Oslo: Abstrakt forlag

Konradsen, T.K, Nervik, L,R, Skjølsvold, E, M & Stenset, W. (2013). La mæ få klar det sjøl. Ergonomi og pedagogikk i barnehagen. Oslo: Sebu forlag

Larsen, A.K. (2007). En enklere metode. Veiledning i samfunnsskapelig forskningsmetode. (4.opplag 2012). Bergen: Fagbokforlaget

Lillemyr, O,F. (2011) Lek på alvor. (2.utgave 2001). Oslo: Universitetsforlaget.

Nordahl, A. & Misund, S.S. (2009). Læring gjennom mestring. (2. Opptrykk 2013) Oslo: Sebu forlag

Odd, A. (2008). Barnehage for voksne. Oslo: Sebu forlag.

Osnes, H., Skaug, H, N & Kaarby, K, M, E. (2010). Kropp, bevegelse og helse i barnehagen. Oslo: Universitetsforlaget

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. (2011). Oslo: Kunnskapsdepartementet

Sandseter, E, B, H. (2010). Det opplevelses- og spenningssøkende barnet. I T. Moser (red). Kroppslighet i barnehagen. (ss. 53- 64). Oslo: Gyldendal Akademisk

Sigmundsson, H. & Pedersen, A,V. (2000) Motorisk utvikling. Nyere perspektiver på barns motorikk. (6.optrykk 2012). Oslo: Sebu forlag

8.0 Vedlegg

8.1 Intervjuguide til barnehagelærer og barne og ungdomsarbeider

Problemstilling:

- Hvordan jobber en barnehage (småbarnsavdeling) med ergonomi i hverdagssituasjoner?

Personlig informasjon:

- Hvilken utdannelse har du?
- Hvor mange års erfaring har du fra barnehagen? (Fra småbarnsavdeling?)

Ergonomi:

- Hva legger du i begrepet ergonomi?
- Hvordan arbeider dere med ergonomi på småbarnsavdelingen her?
- Hvordan oppmuntrer dere hverandre i personalgruppa til å jobbe mest mulig ergonomisk?
- Dere har vært en del av "la mæ få klar det sjøl, ergonomi og pedagogikk- prosjektet", hva er dine viktigste erfaringer fra det prosjektet?

-

Barn:

- Hvordan opplever du at arbeid med ergonomi er til det beste for både barn og voksne?
- Hvordan tilrettelegger dere for barns selvstendighet/mestringsfølelse gjennom ergonomisk arbeid?
- Hvordan kommer barns motoriske utvikling til uttrykk gjennom arbeid med ergonomi og pedagogikk?

-

Hjelpemidler:

- Har dere hjelpemidler som bidrar til en bedre ergonomi for voksne og barn? Hvis ja, hvilket utstyr er dette?
- I hvilke hverdagssituasjoner bruker dere hjelpemidlene?
- På hvordan måte får barna utbytte av de ergonomiske hjelpemidlene?
- Er det noe du vil tilføye?

8.2 Intervjuguide til enhetsleder ved barnehagen

- Hvorfor er det viktig for dere å arbeide med ergonomi på barnehagen?
- Hvordan arbeider barnehagen med ergonomi?
- Hva gjør dere for å opprettholde fokus på ergonomisk arbeid i barnehagen?
- Har det kommet noen helsemessige fordeler blant personalgruppa ved å ha fokus på ergonomi?
- Hvilke tilbakemeldinger har du fått fra personalet etter deltakelse i prosjektet?
- Hvordan har ledelsen tilrettelagt for at personalet skal ha best mulige ergonomiske arbeidsforhold?
- Hvilke erfaringer sitter du igjen med etter å ha deltatt på ”la mæ få klar det sjøl- prosjektet”?
- Hvordan opplever du at personalet arbeider med ergonomi på småbarnsavdelingen?
- Har du noe du vil tilføye?